

Система управління операційними ризиками як елемент корпоративного управління фінансової установи

Дмитро Коваль

*аспірант кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: KovalDV@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0004-7314-3114*

Зважаючи на тенденції розвитку світової економіки, регуляторні ініціативи останніх років та воєнні дії в Україні, управління операційними ризиками набуває важливого значення. Протягом останніх десятиліть, як міжнародні організації сформували низку рекомендацій щодо системного погляду на проблематику управління операційними ризиками (Basel Committee on Banking Supervision, 2021), а національні регулятори розробили власні та локалізували відповідні рекомендації у вигляді нормативних актів, покликаних стандартизувати та впровадити основні вимоги щодо управління вказаним видом ризиків (Національний банк України, 2018).

Водночас, специфічна природа операційного ризику, а саме відсутність премії за його прийняття, формує певні виклики для всіх стейкхолдерів – фінансових установ, їх клієнтів та кредиторів, акціонерів, регуляторних органів тощо. Зважаючи на ці особливості операційного ризику, наукова спільнота намагається сформувати дієві рекомендації щодо управління цим видом ризику.

Протягом останнього часу спостерігається формування сучасних підходів щодо управління операційним ризиком, які відходять від звичних, «традиційних» методів. Так, наприклад, у дослідженні Towers Perrin & OpRisk Advisory (2010), зазначається інтерпретація традиційних методів управління операційним ризиком як таких, що базуються на розумінні ризику, як імовірності виникнення події із негативним впливом на досягнення місії організації або її бізнес-цілей. На противагу цьому підходу, інша інтерпретація ризику трактує його, як вимірник експозиції організації до втрат за певного рівня невизначеності (Emmet J. Vaughan, Therese M. Vaughan, 2013).

Коли імовірність реалізації події ризику дорівнює 100%, рівень ризику дорівнює нулю. Виходячи із цього припущення, Самад Хан (Ali Samad-Khan, 2008) визначає, що добуток імовірності події на її наслідки формує так звані «очікувані втрати» в результаті реалізації події операційного ризику, а не сам ризик. Формування бачення щодо очікуваних втрат в результаті реалізації подій операційного ризику доповнюється розумінням існування також «неочікуваних» втрат, як наслідків подій операційного ризику, що характеризуються низькою імовірністю реалізації та значним рівнем втрат (Н. Соколовська, 2022). Наприклад, Базельський комітет з банківського нагляду визначає такі інструменти управління операційними ризиками [1]:

- 1) збір внутрішніх даних щодо подій операційного ризику;
- 2) самооцінку рівня операційного ризику;

- 3) система моніторингу та контролю;
- 4) ключові індикатори (метрики) операційного ризику;
- 5) сценарний аналіз операційного ризику;
- 6) бенчмаркінг та порівняльний аналіз.

Національний банк України доповнює [2] зазначений перелік додатковим інструментом управління операційними ризиками, а саме: аналізом результатів перевірок, здійснених підрозділом внутрішнього аудиту та зовнішнім аудитором.

Вказаний інструментарій покликаний структурувати методи ідентифікації операційного ризику та його оцінки, а також сформувати підґрунтя для прийняття подальших управлінських рішень щодо реагування на відповідні прояви операційного ризику та послідуячого моніторингу його рівня. У результаті інтеграції вимог системи управління операційними ризиками у систему корпоративного управління фінансової установи, така організація формуватиме основу для визначення ризик-апетиту, розрахунку показників профілю операційного ризику та формування капіталу на його покриття. З огляду на регуляторні ініціативи останніх років, які стосувалися вимог щодо впровадження систем управління ризиками, зокрема операційними, питання щодо інтеграції вимог з управління операційними ризиками в систему корпоративного управління фінансових установ набуло актуальності.

Проведення мною дослідження щодо систематизації, структурування та застосовності інструментів та підходів управління операційними ризиками у фінансових установах повинно сформувати чіткі, універсальні та практичні пропозиції щодо впровадження системи управління операційними ризиками у фінансових установах.

Таким чином, практичні пропозиції щодо впровадження системи управління операційними ризиками у фінансових установах повинні забезпечити органічну інтеграцію вказаної системи у систему корпоративного управління, що забезпечить надання обґрунтованих гарантій досягнення цілей фінансової установи її основним стейкхолдерам: клієнтам, акціонеру та регуляторним органам.

Ключові слова: операційний ризик, управління ризиками, корпоративне управління, фінансова установа, регуляторні вимоги, інструменти управління операційними ризиками, оцінка ризиків.

Список використаних джерел

1. Basel Committee on Banking Supervision. (2021). *Revisions to the principles for the sound management of operational risk*. Bank for International Settlements. <https://www.bis.org/bcbs/publ/d515.pdf>
2. Національний банк України. (2018). *Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах (Постанова Правління НБУ № 64 від 11.06.2018)*.
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
4. Towers Perrin & OpRisk Advisory, Society of Actuaries. (2008). *A new approach for managing operational risk: Addressing the issues underlying the 2008 global financial crisis* (p. 91).

5. <https://www.soa.org/globalassets/assets/files/research/projects/research-new-approach.pdf>
6. Vaughan, E. J., & Vaughan, T. M. (2014). *Fundamentals of risk and insurance* (11th ed., 689 p.).
7. Samad-Khan, A. (2008). *Modern operational risk management. Emphasis*, 2008(2). <https://www.sbp.org.pk/bsrvd/pdf/KnowledgeSharing/Reading%20Material%20for%20workshop%20on%20ORM%20May%2018-22,%202009/General%20Articles/Modern%20ORM.pdf>
8. Соколовська, Н.С. (2022). *Операційний ризик-менеджмент у банках (Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису)*. Київ.